هنر
آلبوم دیوارهای خالی ۱۴
بافته های بنی اسدی ۱۴
گفت و گو با فرهاد قائمیان ۱۵
مواجهه با مرگ ۱۵

سینما و ادبیات
نقدی بر فیلم مربای شیرین ساخته مرضیه برومند ۱۶
پیش بینی آینده سینمای ایران ۱۶
گفت و گو با پروفسور اولریش مارزلف ۱۷
درباره بالزاک ۱۷

اندیشه و تاریخ
غفلت فمینیست های ایرانی ۱۸
ارزیابی اصول اخلاقی ۱۸
انحراف تا ۱۸۰ درجه ۱۹
ولادیمیر ناباکف ۱۹

کتاب
چالش های دولت انقلابی ۲۰
همایشی دیگر ۲۰

رسانه

پنجره

مجله تایم TIME

زهرا بزرگ زاده شهدادی

تایم (TIME) یکی از مجله‌های معروف خبری هفتگی در آمریکا است که هم‌ردیف دو مجله مهم خبری دیگر در این کشور، نیوزویک و یواس نیوزورلد اند ریپورت است. مجله تایم که به بررسی وقایع و رویدادهای سیاسی، اقتصادی، هنری، مذهبی، علمی، ورزشی، تجاری و اجتماعی می‌پردازد، از لحاظ موضع گیری سیاسی، راست گرا است و به طور کلی سیاست‌های آمریکا را در جهان منعکس و از آن طرفداری می‌کند. نسخه اروپایی مجله تایم (Time Europe) که قبلاً به «تایم آتلانتیک» معروف بود، در لندن منتشر می‌شود و در سطح خاورمیانه، آفریقا و آمریکای لاتین (از سال ۲۰۰۳) توزیع می‌شود. نسخه آسیایی تایم نیز با نام Time asia در هنگ کنگ به چاپ می‌رسد. در کانادا نیز این مجله با نام Time Canada در تورنتو منتشر می‌شود. تایم پاسیفیک، مخصوص جنوب اقیانوس آرام است نیز استرالیا، نیوزیلند و دیگر جزایر این اقیانوس را پوشش می‌دهد و محل چاپ آن شهر سیدنی در استرالیا است. درآمد مجله تایم از طریق آگهی برای موسسات و شرکت‌های چندملیتی در سطح جهان از جمله بی‌ام‌و، خطوط هوایی سوئیس، جنرال‌موتورز، خطوط هوایی ایرفرانس و . . . تامین می‌شود. همچنین وزارت خارجه آمریکا قسمتی از بار مالی این نشریه را به ازای منعکس کردن خط مشی دولت آمریکا بر عهده دارد. این مجله در برخی از آگهی‌های خود حروف کلمه TIME را چنین تفسیر می‌کند: Today Information Means Everything که معنای آن، این است: «اطلاعات امروز یعنی همه چیز.»

■ **تاریخچه**

در سال ۱۹۲۳ مجله تایم به عنوان اولین مجله خبری هفتگی در آمریکا به وسیله برایتون هادن (Briton Hadden) و هنری لوسی (Henry Luce) تاسیس شد. این دو تاپیش از تاسیس این مجله در روزنامه یالی دیلی نیوز (Yale Daily News) به عنوان رئیس وسردبیر اجرایی آن فعالیت می‌کردند. هادن دارای شخصیتی شوخ طبع بود و تایم را به‌صورت مجله‌ای فکاهی تلقی کرده و آن را با این شیوه به چاپ می‌رساند. در نظر گرفتن چنین محتوایی برای این مجله موجب شد تا عده زیادی از خوانندگان در آن زمان، به‌کارگیری طنز و شوخی را برای یک مجله جدی، بسیار سبک بدانند و از آن انتقاد کنند. آنها این مجله را درخور ارائه گزارش‌های وزین درباره چهره‌های سرشناس به ویژه سیاستمداران، صنعت سرگرمی و تفریح و مسائل فرهنگی می‌دانستند. هدف از تاسیس مجله تایم، انتشار اخبار در میان مردم بود. اولین شماره این مجله در سال ۱۹۲۳ منتشر شد و مهمترین مطلب آن در مورد جوزف جی کانون، سخنگوی بازنشسته مجلس نمایندگان آمریکا بود. صفحه People مجله تایم نیز تاثیر مثبت زیادی برروی خوانندگان برجای می‌گذاشت. پس از مرگ هادن در سال ۱۹۲۹ لوسی تنها زمامدار مجله تایم و شخصیتی مهم در تاریخ رسانه‌های قرن بیستم شد. در این سال روی لارسن (Roy Larsen) که مدیر عامل مجله تایم بود، ۵۵۰ سهم از سهام «شرکت تایم» (Time Inc) را خریداری کرد. وی که بعدها رئیس شرکت تایم شد، در تاریخ طولانی این شرکت صاحب‌نفوذترین و مهمترین شخصیت پس از لوسی به شمار می‌آید. با این وجود پس از مرگ هادن بزرگترین سهامدار شرکت تایم، هنری لوسی بود که این مجتمع رسانه‌ای را با شیوه‌ای مستبدانه اداره می‌کرد و لارسن به عنوان دومین سهامدار بزرگ شرکت تایم در تمامی امور، وی را همراهی می‌کرد. در سال ۱۹۲۹ روی لارسن به عنوان مدیر و نایب رئیس شرکت تایم انتخاب شد. در زمان مرگ لوسی در سال ۱۹۶۷ سهام شرکت تایم که متعلق به وی بود در حدود ۱۰۹ میلیون دلار ارزش داشت و درآمدی بیش از ۲/۴ میلیون دلار در سال را برای وی به همراه می‌آورد. ارزش سهام لارسن در شرکت تایم در طول دهه ۱۹۶۰ در حدود ۸۰ میلیون دلار بود یعنی زمانی که روی لارسن هم مدیر شرکت تایم بود و هم رئیس کمیته اجرایی این شرکت و هنوز به عنوان نایب رئیس شرکت تایم که تا اواسط ۱۹۷۹ عهده‌دار آن بود، منصوب نشده بود. براساس مقاله‌ای که در روزنامه نیویورک تایمز در سال ۱۹۷۹ به چاپ رسید، لارسن تنها کارمند در تاریخ این شرکت است که از قانون بازنشستگی اجباری در سن ۶۵ سالگی مستثنی شده است. پس از این که در سال ۱۹۲۳ مجله تایم به‌صورت هفتگی، کار انتشار خود را آغاز کرد، لارسن توانست با بهره‌گیری از شبکه‌های رادیویی آمریکا در سراسر جهان که وسیله خوبی برای تبلیغ این مجله بودند، تیراژ آن را بالا ببرد.

■ **سبک نگارش مجله**

مجله تایم همواره سبک نوشتاری مخصوص به خود را مورد استفاده قرار داده است ولی برخی نشریات مانند نیویورکر در مقاله‌ای این سبک نگارش را مورد تمسخر قرار داده‌اند. با این حال جملات وارونه که در روزهای نخست به‌طور مرتب از سوی این مجله از آن استفاده می‌شد، مدت‌های زیادی است که دیگر به کار برده نمی‌شود. این مجله تنها یک سرمقاله رسمی در سال ۱۹۷۴ به چاپ رسانده است که در این سرمقاله خواستار استعفای ریچارد نیکسون پس از انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در این سال و ماجرای واترگیت شد. مجله تایم همچنین به‌خاطر استفاده از حاشیه‌ای به رنگ قرمز در روی جلد آن معروف است. این حاشیه قرمزرنگ فقط یک بار در تاریخ هشتاد ساله این مجله تغییر پیدا کرد و آن هم پس از حملات یازده سپتامبر ۲۰۰۱ در آمریکا بود که به رنگ سیاه منتشر شد و علت آن نشان دادن تاثر و اندوه این مجله از این حادثه بود.

■ **ادغام**

مجله تایم در سال ۱۹۸۹ پس از آن که شرکت تایم و «شرکت ارتباطات وارنر» با یکدیگر ادغام شدند، بخشی از «شرکت تایم وارنر» شد. از سال ۲۰۰۰ این مجله بخشی از شرکت AOL متعلق به تایم وارنر بود که در سال ۲۰۰۳ نام این شرکت به شرکت تایم وارنر تغییر یافت.

خبرها

نمایشگاه مطبوعات از فردا آغاز می‌شود

نمایشگاه مطبوعات از فردا و با حضور روزنامه‌ها و نشریات مختلف کشور در محل برگزاری نمایشگاه‌های تهران آغاز می‌شود. مدیرکل مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی، سیاست‌ها و برنامه‌های سیزدهمین نمایشگاه مطبوعات را تشریح کرد. علاءالدین ظهوریان در گفت‌وگو با فارس گفت: در روزهای پایانی سال، طرح دو تکه شدن نمایشگاه کتاب (داخلی و خارجی) و برپایی جداگانه نمایشگاه مطبوعات مطرح شد که با رد این طرح، تصمیم بر این شد که همانند سال‌های قبل نمایشگاه کتاب و مطبوعات همزمان برگزار شود، اما با توجه به ضیق وقت جشنواره مطبوعات امسال جدا از نمایشگاه کتاب و در زمان دیگری اجرا خواهد شد. وی اضافه کرد: رئیس ستاد نمایشگاه مطبوعات، اداره کل مطبوعات داخلی است که امسال حضور ۸ نهاد مطبوعاتی و صنفی که متقاضی حضور و مشارکت بودند را در این ستاد شاهد خواهیم بود. ظهوریان تصریح کرد: مطبوعات و نهادهای صنفی مرتبط با آنان با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی، نشست‌های جانبی، نمایشگاه عکس موضوعی و شهدای رسانه در بهتر برگزارشدن نمایشگاه فعالیت خواهند داشت. وی حضور پررنگ نهادهای مطبوعاتی و صنفی ازجمله تعاونی مطبوعات، انجمن روزنامه نگاران مسلمان، انجمن عکاسان مطبوعات، انجمن روزنامه نگاران دفاع مقدس و انجمن نشریات تخصصی را از ویژگی‌های امسال نمایشگاه مطبوعات خواند و افزود: بخش اعظمی از برنامه‌های جنبی نمایشگاه را نهادهای مطبوعاتی و صنفی بر عهده خواهند داشت اگرچه وزارت ارشاد هم در این باره اقداماتی خواهد داشت. ظهوریان ادامه داد: در نمایشگاه مطبوعات امسال، نشست‌های هم‌اندیشی با حضور خبرنگاران داخلی و خارجی پیرامون موضوعات اخیر منطقه اجرا خواهد شد. وی با اشاره به نامگذاری سال جدید از سوی مقام معظم رهبری به نام سال پیامبر اعظم (ص) گفت: بخشی از نشست‌های جانبی نمایشگاه درخصوص همین موضوع است. ظهوریان درباره فضای اختصاص یافته برای نمایشگاه مطبوعات گفت: آسیب وارده به برخی از سالن‌های نمایشگاه و نیز موقعیت نامناسب ساختمانی برخی از غرفه‌ها و خارج شدن از خط بهره‌برداری، متراژ فضای تخصیصی به موسسات را کاهش خواهد داد.

مقررات سیزدهمین نمایشگاه مطبوعات

روابط عمومی معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت ارشاد: شرایط و مقررات شرکت در سیزدهمین نمایشگاه مطبوعات و خبرگزاری‌ها اعلام شد. همه نشریات شامل روزنامه‌ها، هفته‌نامه‌ها، ماهنامه‌ها، فصلنامه‌ها و خبرگزاری‌ها از ۲۰ فروردین ماه تا ۵ اردیبهشت‌ماه فرصت دارند تا برای ثبت نام به موسسه مطبوعاتی نشرآوران مراجعه کنند. نشریات استانی برای ثبت‌نام به ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی محل سکونت خود مراجعه کنند. شرایط و مقررات سیزدهمین نمایشگاه مطبوعات و خبرگزاری‌ها از سوی ستاد برگزاری نمایشگاه بدین شرح اعلام شد: حداقل مساحت برای موسسه‌های مطبوعاتی ۲۴ متر مربع، برای روزنامه‌ها ۱۲ متر مربع و سایر نشریات ۶ متر مربع در نظر گرفته شده است. اضافه متراژ درخواستی با توجه به فضا و نقشه سالن‌ها و در صورت وجود فضای اضافی تامین خواهد شد. هزینه واگذاری غرفه‌ها براساس هر متر مربع ۲۰۰ هزار ریال خواهد بود و برای هر متر مربع اضافه درخواستی ۵۰۰ هزار ریال محاسبه خواهد شد. به علت محدودیت فضای نمایشگاه اولویت واگذاری غرفه براساس تاریخ ثبت نام و تحویل مدارک است. آرایش غرفه‌ها به عهده غرفه‌داران خواهد بود و سالن‌ها براساس زمینه انتشار نشریات و در هر گروه به صورت الفبایی تعیین می‌شود. به تقاضاهای پس از مهلت مذکور ترتیب اثری داده نخواهد شد.

روز آزادی مطبوعات

نقش رسانه‌ها در ریشه‌کنی فقر

علیرضا عبادتی

سال ۱۹۹۳ مجمع عمومی سازمان ملل به پیشنهاد بیست و ششمین نشست کنفرانس عمومی یونسکو در سال ۱۹۹۱ سوم مه هر سال را به عنوان «روز آزادی مطبوعات» به پاسداشت اصول بنیادی آزادی مطبوعات انتخاب کرده تا در آن روز نتایج ارزیابی آزادی بیان در سراسر دنیا روشن شود، از رسانه‌ها در برابر حملات دفاع به عمل آمده و یاد در خاطره خبرنگارانی که جان خود را در راه کشف و انتشار حقایق گذاشته‌اند یا به خاطر حرفه‌شان به زندان افتاده‌اند تقدیر و قدردانی شود.

اکثر کشورهای پیشرفته در دنیا از این بهانه استفاده می‌کنند تا نقض آزادی مطبوعات را در نقاط مختلف جهان به گوش جهانیان برسانند و مشخص کنند در چه کشورهایی کتاب سانسور یا جریمه می‌شود، خبرنگاران و دبیران روزنامه‌ها تحت فشار قرار گرفته یا به زندان می‌افتند یا آنکه جان خود را از دست می‌دهند. در این روز وظیفه حکومت‌ها و دولت‌ها در اجرای تعهداتشان در قبال مطبوعات و آزادی بیان یادآوری می‌شود و در میان خبرنگاران نیز آخرین دستاوردهای فنون خبرنگاری و رعایت اخلاق خبرنگاری تبادل می‌شود. از سال ۱۹۹۷ به بعد در این روز جایزه گیلرمو کانو نیز به خبرنگار برگزیده اهدا می‌شود.

■ **برنده امسال**

جایزه گیلرمو کانو سال ۲۰۰۶ به مناسبت روز جهانی آزادی مطبوعات به «می شیدیاک» خبرنگار لبنانی و مجری محبوب تلویزیونی اختصاص یافت. برنامه «نهرکم سعید» یا روزتان بخیر او از شبکه الbی سی (بنگاه خبرپراکنی لبنانی) طرفداران زیادی را در لبنان به خود جلب کرده است. او خود هدف حمله تروریستی در ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۵ قرارگرفت و یک دست و یک پای خود را از دست داد. وی در لبنان نماد آزادی بیان محسوب می‌شد و حمله تروریستی علیه او شباهت زیادی به ترور سمیر کثیر از روزنامه النهر داشت که در دسامبر ۲۰۰۵ هدف حمله تروریستی قرار گرفت.

جایزه گیلرمو کانو به افتخار خبرنگار کلمبیایی با همین نام است که در مقابل دفتر روزنامه اش در بوگوتا در ۱۷ دسامبر ۱۹۸۶ هدف گلوله قرار گرفت. این خبرنگار جان خود را برای کشف و انتشار حقایق در مورد قاچاق مواد مخدر در کلمبیا گذاشت.

برنده این جایزه در سال ۲۰۰۵ «چنگ ییژونگ» دبیر سابق روزنامه فانفنگ دوشی بائو بود که اولین مورد ابتلای به سارز را در استان گوانگ ژو گزارش کرد.

■ **تم اصلی امسال**

مهمترین تم روز جهانی آزادی مطبوعات در سال ۲۰۰۶ ارتباط تنگاتنگ بین آزادی رسانه‌ها و ریشه‌کنی فقر است. در راستای رسیدن به اهداف توسعه هزاره که در سال ۲۰۰۰ به تصویب رسید، سازمان‌های غیردولتی و فعالان دولتی به شکل فزاینده‌ای بر تاثیر چندجانبه رسانه‌ها در توسعه پایدار و بهبود اوضاع و احوال افراد کم‌درآمد تاکید کرده‌اند. به همین مناسبت موضوع کنفرانسی که برای روز جهانی آزادی مطبوعات اختصاص یافته «رسانه، توسعه و ریشه‌کنی فقر» است. در این کنفرانس مقالاتی ارائه می‌شود که به تاثیر و نقش دسترسی آزادانه مردم به اطلاعات بر کاهش فقر و افزایش توانمندی مردم کم‌درآمد می‌پردازند.

وزارت رسانه‌های جمعی و اطلاعات کشور سریلانکا از جانب دولت این کشور ماموریت یافته بود که با همکاری سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد (معروف به یونسکو) میزبانی مراسم روز جهانی آزادی مطبوعات را بر عهده بگیرد. این مراسم در سالن کنفرانس بین‌المللی بندر انایک در بودالوکا ماواتای کلمبیا در کشور سریلانکا برگزار شد که به همین مناسبت احداث شده بود. این مراسم در ۱۱ و ۱۲ اردیبهشت از ساعت ۹/۳۰ صبح تا ساعت ۴ بعدازظهر برگزار شد و امروز ۱۳ اردیبهشت در سالن اصلی این هتل جایزه گیلرمو کانو به «می شیدیاک» اهدا می‌شود.

■ **پیام دبیرکل**

کویچیرو ماتسویارا دبیرکل یونسکو به مناسبت روز جهانی آزادی مطبوعات پیامی فرستاده است که متن آن در سایت سازمان ملل قابل دسترسی است. در این پیام وی به اهمیت حفاظت از حقوق بنیادی بشر در زمینه آزادی بیان و مطبوعات و اصل ۱۹ از قوانین حقوق بشر پرداخته و آن را پایه و اساس ایجاد دموکراسی قدرتمند، افزایش مشارکت مدنی، حاکمیت قانون و بهبود توسعه و امنیت جهانی معرفی کرده است.

در ادامه پیام، ماتسویارا به این نکته اشاره کرده که آزادی مطبوعات می‌تواند به احقاق یکی دیگر از حقوق بشر کمک کند و آن رهایی و آزادی از چنگال فقر است. امروزه یک میلیارد انسان روزانه با کمتر از یک دلار زندگی خود را سپری می‌کنند. ۲/۷ میلیارد دیگر درآمدی کمتر از ۲ دلار در روز دارند. برای مبارزه با چنین آمارهای هولناک و غم‌انگیزی بیانیه هزاره سازمان ملل در سال ۲۰۰۰ مهمترین اولویت جامعه جهانی را ریشه‌کنی فقر قرار داد. براساس این بیانیه تا سال ۲۰۱۵ باید میزان فقر به نصف سال ۲۰۰۰ برسد.

وی در ادامه به «جوامع دانش‌مدار» با چهار اصل: آزادی بیان، دسترسی همگانی و جهانی به اطلاعات، احترام متقابل به زبان و فرهنگ سایر ملل و آموزش با کیفیت برای همه پرداخت و گفت: برای رسیدن به جوامع دانش‌مدار، رسانه‌ها و فناوری اطلاعات برای کاهش شکاف دیجیتالی میان دارا و ندار نقش بسیار مهمی ایفا می‌کنند. ظرف پنج سالی که از نشست سال ۲۰۰۰ یونسکو می‌گذرد، دولت‌ها، آژانس‌های سازمان ملل، سازمان‌های غیردولتی و سایر فعالان بین‌المللی برای رسیدن به این اهداف نیروها و منابع خود را بسیج کرده‌اند.

در ادامه پیام دبیرکل یونسکو به اهمیت مشارکت مردم و به رسمیت شناختن رسانه‌های آزاد و مستقل به عنوان عنصر اصلی ریشه‌کنی فقر اشاره کرد و گفت: به دو دلیل رسانه‌ها در ریشه‌کنی فقر موثرند؛ دلیل اول به عنوان وسیله‌ای برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات به منظور آگاهی مردم دنیا از حکومت‌داری صحیح، ایجاد فرصت مساوی برای دستیابی به خدمات اساسی و ضروری، افزایش پاسخگویی، شفاف‌سازی و جلوگیری از فساد، افزایش مشارکت مردم در انتخابات و برگزیدن نامزدهای پاسخگو و مسئولیت‌پذیر و غیره است. دلیل دوم رسانه‌ها می‌توانند در به رسمیت شناخته شدن حقوق اولیه بشر، جوامع مدنی قوی‌تر، تغییرات نهادی، شفافیت سیاسی، حمایت از آموزش، آگاهی مردم از بهداشت عمومی (مثل آشنایی مردم با بیماری‌هایی نظیر ایدز) و غیره موثر واقع شوند.

دبیرکل یونسکو به ارتباط نزدیک و همبستگی بین بالا بودن سطح آزادی بیان و مطبوعات و بالا بودن سطح درآمد، پایین بودن میزان مرگ‌ومیر نوزادان و بالا بودن سطح سواد مردم اشاره کرد و گفت: نتایج حاصل از تحقیقاتی که به این اطلاعات منجر شده در نشست جهانی در کشور تونس در نوامبر ۲۰۰۵ ارائه شد که ۱۷۶ کشور جهان در آن حضور داشتند.

در این نشست ۱۷۶ کشور جهان بر این نکته دوباره تاکید کردند که آزادی مطبوعات و جریان آزاد اطلاعات، عقاید و دانش نقشی اساسی در توسعه دارد.

ماتسویارا در پیام خود آورده است که روز جهانی آزادی مطبوعات فرصتی فراهم می‌آورد تا به این پرسش پاسخ دهیم که چگونه رسانه‌ها و آزادی مطبوعات می‌تواند در ریشه‌کنی فقر و رسیدن به اهداف بیانیه هزاره سازمان ملل کمک کند. برای آنکه رسانه‌ها نقش موثری ایفا کنند مستلزم فراهم آوردن شرایطی امن و آزاد برای فعالیت خبرنگاران است. در ادامه وی به آمار فدراسیون بین‌المللی خبرنگاران در سال ۲۰۰۵ اشاره کرد و گفت: حدود ۱۵۰ نفر خبرنگار و افرادی که در حوزه رسانه‌ها کار می‌کنند به خاطر حرفه‌شان کشته شده‌اند و این رقم بالاترین عددی است که در کل ارقام به ثبت رسیده. تاکنون مشاهده می‌شود و نشان می‌دهد که خبرنگاری شغلی خطرناک بوده و خطر آن رو به افزایش است. این قشر از اجتماع با تهدید و ارعاب روبه‌رو هستند و در سال ۲۰۰۵ بیش از ۵۰۰ نفر بازداشت یا زندانی شده‌اند. از مارس ۲۰۰۳ تا دسامبر ۲۰۰۵ تعداد خبرنگاران کشته شده در عراق به ۶۰ نفر رسیده که بالاترین رکورد موجود است.

در پایان مدیرکل یونسکو از دولت‌ها و دولتمردان دنیا خواست که با مجازات عاملان خشونت علیه خبرنگاران و با قانونمند کردن نحوه مجازات این خشونت‌ها امکان جریان آزاد اخبار و اطلاعات از رسانه‌ها به‌ویژه مطبوعات را فراهم آورند.

■ **سایر فعالیت‌ها**

علاوه بر برنامه اصلی یونسکو سایر دفاتر این سازمان در سراسر جهان و همچنین سایر سازمان‌های غیردولتی فعالیت‌هایی را برای روز جهانی آزادی مطبوعات تدارک دیده‌اند. بعضی از آنها به اجرای مراسمی می‌پردازند که در آن سازمان‌های رسانه‌ای، انجمن‌ها، دانشگاهیان و فعالان حقوق‌بشر دعوت شده به سخنرانی می‌پردازند. در برخی از آنها نیز جوایزی اهدا می‌شود. از جمله این سازمان‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: IFEX، IPI انجمن جهانی روزنامه‌نگاران و غیره. (می‌توانید با همین نام در اینترنت جست‌وجو کرده و به سایت‌های رسمی آنان مراجعه کنید)

انجمن روزنامه‌نگاران تایلندی در بانکوک روز جهانی آزادی مطبوعات را جشن می‌گیرند و سمیناری با همین نام در جاکارتا برگزار می‌شود. این روزها در اخبار مشاهده کرده‌اید که کاتماندو پایتخت نپال آبستن رویدادهای سیاسی است. این کشور نیز به کانون توجه فعالان سیاسی و طرفداران آزادی بیان و مطبوعات تبدیل شده است و برای روز سوم مه برنامه‌هایی تدارک دیده بودند. در مسکو رقابتی میان عکاسان مطبوعاتی تدارک دیده است که در آن به بهترین اثر جایزه خواهد داد. برای اطلاعات بیشتر به‌آدرس unesco.ru مراجعه کنید.

شاید یکی از بهترین و برجسته‌ترین کارهای یونسکو در سال ۲۰۰۶ اجرای برنامه‌ای در رام‌الله فلسطین است. در آنجا علاوه بر سمینار، گردهمایی فعالان حرفه‌ای رسانه‌ها در این کشور صورت می‌گیرد. برای اطلاعات بیشتر در زمینه روز جهانی آزادی مطبوعات می‌توانید به سایت رسمی سازمان ملل یا یونسکو مراجعه کنید.

فراز و فرود مطبوعات ایران پس از انقلاب

مصطفی قوانلوقاجار

مطبوعات ایران دورانی بس طولانی از شرایط سخت را پشت سر گذاشته است. با پیروزی انقلاب ایران پیشخوان روزنامه‌ها این حجم از آزادی را به خود ندیده بود. انواع روزنامه‌ها و مجلات با گرایش‌های مختلف مذهبی و سیاسی بدون مجوز منتشر می‌شدند. اما خیلی زود و با سقوط دولت موقت تعداد نشریات که به بیش از ۲۰۰ عنوان رسیده بود به ۶۲ عنوان کاهش پیدا کرد. از اواخر سال ۱۳۶۰ تنها چهار روزنامه در تهران شامل دو روزنامه عصر اطلاعات و کیهان و دو روزنامه صبح جمهوری اسلامی و صبح آزادگان منتشر می‌شدند. در سال ۱۳۵۹ تیراژ کیهان و اطلاعات به بیش از یک میلیون نسخه رسیده بود اما با افول تعداد نشریات تیراژ این روزنامه‌ها به کمتر از یک‌پنجم میزان قبلی خود تقلیل پیدا کرد.

در سال ۱۳۶۴ قانونی در مجلس به تصویب رسید که هیاتی به نام نظارت بر مطبوعات را مسئول دادن امتیاز پروانه انتشار برای متقاضیان نشریه و نظارت بر آن کرد. ایران از جمله معدود کشورهایی است که در آن انتشار نشریات نیاز به اخذ مجوز دارد. همین امر تقریباً به دولتی شدن مطبوعات، از بین رفتن حس رقابت و وابستگی مطبوعات به دولت منجر شد.

وضعیت نشریات در تمام سال‌های دهه ۶۰ به همین منوال بود تا آنکه در ابتدای دهه ۷۰ سیاست‌های جدید وزارت ارشاد باعث رونق و شکوفایی مطبوعات شد.

اختصاص کمک مالی ویژه به مطبوعات، توزیع کاغذ ارزان‌قیمت بین روزنامه‌ها و مجلات و کاهش سختگیری نسبت به صدور اجازه‌نامه انتشار و همچنین ایجاد تسهیلات برای تهیه تجهیزات فنی چاپ باعث شد تا تعداد نشریات به تعداد بی‌سابقه ۵۵۰ عنوان برسد. این در حالی بود که تعداد نشریات در سال‌های پایانی دهه ۶۰ به کمتر از صد عنوان رسیده بود. هرچند برخی با سوءاستفاده از سیاست‌های وزارت ارشاد و با فروختن سهمیه کاغذ دولتی خود منبع درآمد جدیدی برای خود درست کردند اما در نهایت این سیاست‌ها به رونق مطبوعات در ایران و رنگی شدن روزنامه‌ها و نشریات کمک شایانی کرد.

در اواسط سال ۷۶ و با روی کار آمدن دولت محمد خاتمی تعداد نشریات به طور چشمگیری افزایش یافت. چنانکه تعداد روزنامه‌های تهران به بیش از ۳۰ نشریه رسید. در بهار سال ۱۳۷۷ تعداد کل روزنامه‌ها به ۸۵۰ عنوان رسید و تیراژ کل روزنامه‌ها برای اولین‌بار پس از انقلاب به بیش از دو میلیون نسخه افزایش پیدا کرد. اما دوران شکوفایی مطبوعات خیلی زود به سر آمد. از اواخر سال ۱۳۷۷ دوران طاقت‌فرسای مطبوعات با توقیف هفت نشریه آغاز شد. در سال ۷۸ هشت نشریه دیگر توقیف شد. ۵۰ نشریه در سال ۷۹، تعداد ۱۷ نشریه در سال ۸۰ و ۱۷ نشریه در سال ۸۲ به محاق توقیف یا توقیف موقت رفتند.

از اواسط سال ۷۶ که تشکیل نهاد مدنی در ایران مرسوم شد، انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران در مهرماه همان سال تاسیس شد.

این انجمن از آغاز افرادی که در بخش تحریریه مطبوعات شاغل هستند، شامل خبرنگاران، گزارشگران، یادداشت‌نویسان و مقاله‌نویسان، کاریکاتوریست‌ها، طراحان، عکاسان، مترجمان، ویراستاران، دبیران و سردبیران را به عضویت پذیرفت و هم‌اکنون نیز با بیش از ۲۸۰۰ عضو در حال عضوگیری است. در حال حاضر انجمن دارای یک دفتر استانی، در استان خراسان رضوی است و به زودی دفاتر دیگری در سایر نقاط ایران راه‌اندازی خواهد کرد. عضویت در انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران برای تمامی واجدین شرایط آزاد است و هیچکس را نمی‌توان به عضویت در آن مجبور و یا از ادامه عضویت منع کرد. دو نوع عضو در انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران وجود دارند:

اعضای پیوسته که باید دارای حداقل سه سال سابقه کار مستمر در مطبوعات باشند. کسانی که سابقه کار آنها کمتر از سه سال و بیشتر از یک سال است به عنوان عضو وابسته پذیرفته می‌شوند. اعضای وابسته حق رای در مجامع عمومی ندارند. در صورتی که عضوی حداقل یک سال حق عضویت خود را پرداخت نکند، طبق اساسنامه عضویتشان معلق می‌شود.

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران تنها سندیکای کارگری در ایران است که در دپارتمان «NGO»های سازمان ملل متحد به ثبت رسیده و سازمان بین‌المللی کار (ILO) نیز طی گزارشی در سال ۱۳۸۱ از آن به عنوان «تنها سندیکای مستقل و واقعی کارگری در ایران» یاد کرده است. انجمن صنفی همچنین عضو پیوسته فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران (IFJ) است.

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران دارای بیش از ده کمیته اصلی و فرعی است که امور اجرایی و اداری انجمن را به انجام می‌رسانند.

انجمن همچنین دارای یک دانشکده با ظرفیت ۲۰۰ صندلی آموزشی است. این دانشکده کار تعلیم و تربیت روزنامه‌نگاران، عکاسان خبری، مترجمان و . . . را بر عهده دارد و از طریق آزمون سراسری، دانشجو می‌پذیرد. در حال حاضر رشته‌هایی مثل مترجمی، خبرنگاری، عکاسی خبری و روابط عمومی در دانشکده انجمن تدریس می‌شوند. اعضای انجمن پس از قبولی در کنکور بدون مصاحبه وارد دانشکده می‌شوند، اما سایر متقاضیان پس از قبولی در آزمون سراسری باید در مصاحبه‌ای تخصصی شرکت و امتیاز لازم را برای قبولی کسب کنند.

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران در کنار سایر فعالیت‌های فوق، دو صندوق را نیز برای حمایت مالی از خانواده روزنامه‌نگاران زندانی و روزنامه‌نگاران بیکار و روزنامه‌نگارانی که نیاز مالی دارند تاسیس کرده است. بودجه این دو صندوق از محل کمک‌های مردمی و سایر منابع مالی دیگر تامین می‌شود. انجمن همچنین برای حل مشکل مسکن روزنامه‌نگاران و با حمایت از اعضا، به آنان جهت تاسیس یک شرکت تعاونی کمک کرده که این تعاونی در حال ساخت مسکن برای روزنامه‌نگاران است.

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران در سال‌های گذشته به عنوان یکی از تشکل‌های اصلی حامی آزادی بیان در برابر هرگونه محدودیت نسبت به آزادی بیان و یا اعمال فشار بر مطبوعات و روزنامه‌نگاران واکنش نشان داده است. این انجمن در جریان تعطیلی یک‌باره بیش از ۲۳ نشریه و بیکار شدن تعداد قابل توجهی از کارکنان مطبوعات، حدود ۱۵۰۰ نفر از کارکنان مطبوعات را کمک مالی کرد.

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران هرساله و در سالروز جهانی آزادی مطبوعات برنامه ویژه‌ای دارد که از آن جمله می‌توان به سخنرانی روزنامه‌نگاران و کارشناسان رسانه‌ای اشاره کرد.

انجمن صنفی مطبوعات ایران قصد دارد برای اولین بار همزمان با سالروز جهانی آزادی مطبوعات (۱۳ اردیبهشت) جایزه‌ای سالانه به روزنامه‌نگاران آزاد و مستقل ایران به خاطر فعالیت‌ها و شجاعت‌های حرفه‌ای آنان اهدا کند. این روزنامه‌نگاران به دلیل سابقه مستمر فعالیت مطبوعاتی، توجه به سهم زنان در عرصه روزنامه‌نگاری ایران و با توجه به شرایط دشوار سیاسی و اجتماعی دهه اخیر انتخاب می‌شوند. در این مراسم از اکبر گنجی، لیلا رستگار، عمید نایینی، محمد بلوری، مسعود بهنود به عنوان پنج روزنامه‌نگار پیشکسوت تجلیل خواهد شد. این مراسم در محل انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران و با حضور نماینده سازمان ملل برگزار می‌شود. همچنین قرار است چهار عضو از اعضای انجمن صنفی روزنامه‌نگاران ایران در حرکتی نمادین با حرکت از تهران به سمت مونیخ، «پیام صلح برای جهانیان و جهان بدون جنگ» را به کشورهای مختلف ابلاغ کنند.